

2026-06-22T03:45:06+00:00 • Leestijd 8 - 10 minuten

Al proberen rechts-conservatieven de geest weer terug in de fles te krijgen, ons denken over gender, ras en de rechten van Inheemsen is ingrijpend veranderd. Een rivier die weer vrij kan stromen is daarvan een van de tastbaarste voorbeelden.

Overal in de VS wordt geroofd land teruggegeven aan oorspronkelijke bewoners – een hoopvol teken van blijvende verandering

▶ Luisteren

Beluister in de app

Schrijver

Rebecca **SOLNIT**

Karuk-visser Ron Reed en zijn zoon vissen op zalm in de Klamath-rivier in Californië. Fotografie: Kiliiii Yuyan

Op de ochtend van 17 oktober 2024 stonden we met een stuk of dertig mensen in het gras van vorig jaar, dat aan het eind van het regenseizoen een goudgele tint had aangenomen en daarna, tijdens het lange, droge seizoen van Californië, was verkleurd tot vaalbruin. De aarde oogde dor.

In het noorden liepen de heuvels steil af naar een riviertje dat op de plek waar het uitmondde in de oceaan, overging in een getijdenzone met een mengeling van zoet en zout water. In het oosten strekten zich kilometers aan akker- en weidegrond uit.

Vanaf de Stille Oceaan kwam een stevige, gestage wind, die de lucht schoonblies en het moeilijk maakte elkaar te verstaan – maar desondanks werd er gesproken.

Bescherming en herstel in inheemse handen

We bevonden ons zo'n honderd kilometer ten noorden van San Francisco, op een gebied van circa 190 hectare dat vanaf de negentiende eeuw door witte mensen als ranch was gebruikt, onlangs was aangekocht door de Western Rivers Conservancy en vervolgens voorgoed was overgedragen aan de zorg van de Federated Indians van Graton Rancheria. 📍 Er waren ook leden van de Graton-stam aanwezig.

Het glooiende grasland langs de zuidoever van de rivier de Estero de San Antonio was een van de vele stukken grond in Noord-Amerika die dat jaar werden teruggegeven aan de oorspronkelijke hoeders. In de voorgaande jaren waren milieuorganisaties en de met grondbeheer belaste overheidsinstanties geleidelijk steeds meer gaan inzien dat de gebieden het best zouden worden beschermd en hersteld als ze in inheemse handen waren.

Inheemse groepen drongen er al veel langer op aan het land door hen te laten beheren en hun de rechten terug te geven.

In oktober 2024 was een paar honderd kilometer noordelijker, aan de Californische kust ook een gigantisch project afgerond, waarbij in de 422 kilometer lange rivier de Klamath vier dammen waren afgebroken – het resultaat van decennialange campagnes van plaatselijke stammen en anderen die de rivier vrij wilden laten stromen.

Na damdoorbraken vindt de Klamath-rivier langzaam haar oude vorm terug.

Duizenden jonge bomen, tonnen aan zaden

De bodem die onder het stilstaande water achter de dammen vandaan kwam, wordt nu door de stammen langs de rivier hersteld en beplant met duizenden jonge bomen en tonnen aan zaden van inheemse planten.

Meer dan een eeuw was de rivier verstikt en verstopt geweest, en de chinookzalmen, die gedurende die verdamde eeuw de reis naar hun eeuwenoude paaigebieden niet hadden kunnen afleggen, trokken vrijwel meteen stroomopwaarts.

De dag voordat we op die heuvel bijeenkwamen, was de eerste zalm sinds meer dan een eeuw via de meanderende Klamath door het noorden van Californië naar Oregon gezwommen.

‘Schitterend’, zei Ron Reed, een visser van de Karuk-stam. ‘Hier hebben we voor gebeden’, vertelde hij aan een krant. * Vlak bij de plek waar de Klamath de Stille Oceaan in stroomt, had de Save the Redwoods League eerder dat jaar al 50 hectare aangekocht en teruggegeven aan de Yurok-stam.

De league was in 1918 opgericht door eugenetici voor wie natuurbescherming in lijn lag met bescherming van de witte elite tegen immigranten en anderen. Dit soort landteruggaven (in combinatie met gepubliceerde verontschuldigungen) duiden dan ook op een ingrijpende verandering in de waarden en visie van de organisatie, die op haar beurt een verandering in de samenleving als geheel weerspiegelt.

Karuk-visser Ron Reed en zijn zoon Ryan gebruiken een traditioneel schepnet om op zalm te vissen bij de Ishi Pishi-watervallen in de Klamath-rivier in Californië.

Elke teruggegeven hectare staat voor verandering

Van Maine tot de staat Washington: in de hele VS wordt land teruggegeven dat generaties geleden is geroofd. Niet alles, niet genoeg, maar elke hectare staat voor verandering.

Er moest veel gebeuren om die teruggaven daadwerkelijk te laten plaatsvinden, er moest veel veranderen om alleen al het bestaan van inheemse Amerikanen te erkennen, na decennia van uitwissing en geïnstitutionaliseerd vergeten die waren gevolgd op eeuwen van genocide.

Meer dan dertig jaar heb ik er getuige van mogen zijn dat inheemse Amerikanen en hun aanhangers stukje bij beetje het mogelijke en voorstelbare oprekten om dit punt te bereiken. Het was het einde van iets, het begin van iets anders.

En er gebeurt meer. Langs de hele westkust van de VS maken lokale groepen en scholen zalmrivieren schoon, waardoor de vissen terugkeren. Ze kijken met een nieuwe blik naar de wereld om hen heen, zien de waarde ervan en handelen daarnaar.

Deze toewijding aan de zalmen is slechts één voorbeeld van de groeiende betrokkenheid bij de natuurlijke en culturele geschiedenis van leefomgevingen op het hele continent, van het streven om naar boven te halen wat vergeten was, aandacht te schenken aan wat verwaarloosd was, te herstellen wat beschadigd was.

Een weinig gracieuze metamorfose

Natuurlijk doet niet iedereen mee en zijn er soms felle botsingen tussen de beschermers en groepen die streven naar exploitatie en uitwissing, maar het is een indicatie van een fundamentele verschuiving, misschien een terugkeer naar wat vergeten was, misschien het einde van het tijdperk van geïnstitutionaliseerd vergeten.

Het begin komt na het einde. De pop is het begin van een vlinder, maar de metamorfose verloopt niet bepaald gracieus. De rups valt uiteen, verandert in een slijmerige brij en daaruit ontstaat iets volkomen anders, aangestuurd door de tot dan toe sluimerende imaginale cellen. ▼

Het immuunsysteem van de oplossende rups ziet de imaginale cellen in die smurrie als vreemde lichamen en valt ze aan. Maar ze houden stand, vermenigvuldigen zich en voeren instructies uit waardoor de rups een vlinder wordt.

Een veelpotig, kruipend diertje wordt een gevleugeld wezen met zes poten; een dier dat bladeren verslindt, wordt een dier dat nectar drinkt uit bloemen.

In de afgelopen jaren, nu we meer aandacht hebben voor de natuur en er meer over leren van wetenschappers, zijn we deze metamorfose gaan zien als metafoor voor de transformatie van de samenleving: we bevinden ons in een stadium van ontbinding waarin de imaginale cellen worden aangevallen. Een vlinder is het

einde van een rups. ↻ Het begin, het volgende tijdperk, volgt op het einde van het vorige, en daartussenin valt er van alles uiteen.

Vlak bij de Iron Gate-dam in de Klamath-rivier kleuren giftige algen het water en de oevers. Ze ontstaan doordat het water door de dammen warmer wordt en minder snel stroomt.

Een onderstroom van verandering

We kunnen een – op zijn zachtst gezegd – miserabel, moedeloos makend verhaal vertellen over wie we waren en waar we stonden tijdens de Amerikaanse presidentsverkiezingen in de herfst van 2024. Maar intussen is er sprake van een diepe onderstroom van verandering.

Dit is geen tijdperk waarin alles perfect is en al het onrecht uit het verleden teniet is gedaan, maar het is wel een tijdperk waarin belangrijke elementen van een samenleving, misschien wel van een hele beschaving, ingrijpend zijn veranderd, ook al proberen rechts-conservatieven alles terug te draaien.

De ingrijpendste transformatie voltrekt zich in de denkbeelden over de wereld: de erkenning door niet-oorspronkelijke bewoners van de aanwezigheid en rechten van inheemse volken en de erkenning van vele andere fundamentele waarheden over gender, ras, rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid, over de natuur zelf en de wetenschap die haar verklaart. De praktische, tastbare veranderingen die we zien, zijn het gevolg van deze verschuivende denkbeelden.

En de enormiteit van de veranderingen in het verleden garandeert dat dit proces altijd zal doorgaan, dat stabiliteit geen optie is, al kunnen we misschien wel richting geven aan die veranderingen zolang we onze ogen er niet voor sluiten.

‘De weg maak je zelf, door te gaan’

Die oktoberochtend in 2024 stonden we boven op een heuvel, in een heden dat ooit een ondenkbare toekomst was geweest, omdat het een verbinding aanging met een weggedrukt verleden. Dit heden was stap voor stap bereikt. Zoals de dichter Antonio Machado het verwoordde: ‘De weg maak je zelf, door te gaan.’

Aan de basis ligt meestal een verschuiving naar het idee dat alles met alles verbonden is, dat de wereld een netwerk is van op elkaar

inwerkende systemen, dat het op zichzelf staande individu op zijn best een verzinsel is, dat zowel het natuurlijke als het sociale domein drijft op coöperatie, niet op concurrentie. Het is een afscheid van oude hiërarchische en gesegregeerde systemen en van de wreedheden die door die systemen zijn genormaliseerd.

Het idee van onderlinge verbondenheid ontspringt aan velerlei bronnen: nieuwe economische modellen en nieuwe wetenschappelijke inzichten uit de biologie en psychologie; boeddhistische en inheemse wereldbeelden; verschuivende waarden; de hoop en het verlangen om de gruwelijke eenzaamheid te verdrijven en weerstand te bieden aan de tendens naar afzondering, naar het verbreken van banden tussen mensen onderling, tussen volken, tussen mensen en natuur – een tendens die verankerd lijkt te zijn in de huidige sociale structuren.

Ik denk dat wij ook een verschuiving meemaken van het kapitalistische idee dat levende wezens en zelfs mensen te beschouwen zijn als dode dingen, als handelswaar, naar inheemse en animistische wereldbeelden, waarin niet alleen planten en dieren, maar ook rivieren en bergen levende entiteiten zijn met rechten en een bewustzijn. Het venijn van die zin zit natuurlijk in het woordje ‘wij’: niet iedereen doet mee en er is een felle tegenbeweging.

Landbouwgrond van de Klamath-stam, aan de Sprague-rivier in Oregon. Droogte en hitte hebben delen van het landschap aangetast.

Een nauwelijks beschreven transformatie

Het grasland waar we op die oktoberdag bijeenkwamen, heeft de vorm van een puzzelstukje.

Aan de zuidgrens liggen het plaatsje Dillon Beach en een particuliere villawijk; de noordgrens wordt gevormd door de Estero de San Antonio. Simpel gesteld stroomt deze brede rivier tussen steile heuvels door westwaarts naar de Stille Oceaan, maar dat doet ze niet rechtstreeks: ze slingert bedaard, met ruime bochten om die steile heuvels heen.

Op het strand vormt het stromende water plassen, zoals bij alle kleine riviermondingen langs de kust, en zo ontstaat daar een ecosysteem met water dat niet zout en niet zoet is.

In dit mengsel leeft een bedreigd visje ter grootte van een kindervinger, de *Eucyclogobius newberryi*, dat alleen in dit brakke water gedijt. ↗ Verder stroomopwaarts leeft de *Rana draytonii*, een kikker met rode poten, die als ‘kwetsbaar’ wordt beschouwd – één treetje minder ernstig dan ‘bedreigd’. ▼ Het heuvellandschap waar we die winderige dag stonden, is de habitat van de *Speyeria zerene*, een gespikkelde, goudbruine vlinder die zijn eitjes legt op een viooltje. ↗

De bladeren van dit viooltje vormen het eerste en enige voedsel voor de rupsen die uit die eitjes komen; de vlinder drinkt de nectar van inheemse planten. Deze bedreigde vlinder komt voor zover bekend alleen voor op deze plek en in drie andere gebieden niet ver hiervandaan. Op de een of andere manier heeft deze soort anderhalve eeuw veeteelt overleefd.

In groepjes verspreid over de toppen en de hellingen stonden verwelkende wilde irissen, die in het vroege voorjaar hadden gebloeid. Herten struinden over de heuvels, haviken zweefden erboven.

Vlak voor de Stille Oceaan komen de Blue Creek en de Klamath-rivier samen. In dit gebied rusten duizenden jonge zalmen uit. Ze hebben het koude, zuurstofrijke water van deze beek hard nodig tijdens een record brekende droogte en hittegolf in het noorden van Californië.

Sporen van wasberen, een visarend in de lucht

Toen ik met een groepje via het op sommige plekken gevaarlijk geërodeerde pad naar de riviermonding en het strand liep, zag ik dat de vloedlijn bezaaid was met sporen van wasberen op zoek naar aangespoeld voedsel. Boven ons hoofd vloog een visarend.

De archeoloog die voor de Coast Miwok-stam werkte, had werktuigen en andere resten gevonden die erop wezen dat deze stam hier een lange geschiedenis had.

Greg Sarris, voorzitter van de Federated Indians of Graton Rancheria, een lange man die er jonger uitzag dan zijn 72 jaar en gekleed was in een hemelsblauwe spijkerbroek en een grasgroen suède jasje, sprak met de verslaggevers en andere aanwezigen.

Ik kende hem al langer als collega-schrijver en we maakten een praatje. Hij zag dit moment als de vervulling van een voorspelling die Essie Parrish, spiritueel leider van de Kashaya Pomo, in de jaren vijftig had gedaan. ▼ Ze had haar toehoorders op het hart gedrukt de lessen van de oude volken niet te vergeten, omdat ‘op een dag de witte mensen bij ons zullen komen om te leren hoe ze voor het land moeten zorgen’.

Dit moment was een kleine stap in een grootschalig veranderingsproces, dat heeft geleid tot een wereld die voor mensen zestig of zeventig jaar geleden ondenkbaar was. We bewonen en erven een wereld die stukje bij beetje is veranderd, op zo’n grote schaal, op zoveel verschillende manieren en in zoveel domeinen van het dagelijks leven dat die transformatie nog nauwelijks is beschreven.

Dit is een voorpublicatie uit het nieuwe boek Het begin volgt op het einde van Rebecca Solnit, vertaald uit het Engels door Inger Limburg, dat op 7 juli verschijnt bij uitgeverij Nieuw Amsterdam.

Meer lezen?

Als je denkt dat het hopeloos slecht gaat met de wereld, lees dan dit verhaal

Voor ieder wat wilds: dit zijn de activisten die de bever, de beer en de lynx stiekem terugbrengen in de natuur

Wat je kwijtraakt als je de rivier beurijdt

---

de
Correspondent

decorrespondent.nl

Je las de printversie van dit verhaal. Voor het volledige artikel met links, infocards, eventuele videos en ledenbijdragen, ga naar

<https://decorrespondent.nl/16978/overal-in-de-vs-wordt-geroofd-land-teruggegeven-aan-oorspronkelijke-bewoners-een-hoopvol-teken-van-blijvende-verandering/259a2938-86c8-026a-3cf1-5386ff03f6c9>

De Correspondent is een dagelijks, advertentievrij medium met als belangrijkste doelstelling om de wereld van meer context te voorzien. Door het nieuws in een breder perspectief of in een ander licht te plaatsen, willen wij het begrip 'actualiteit' herdefiniëren: niet om je aandacht te trekken, maar om je inzicht te bieden in hoe de wereld werkt.

Alle verhalen lezen? Dat kan voor € 10,50 per maand op <https://decorrespondent.nl>